

VALTU

KOLHOOSI JUHATUSE JA ÜHISKONDLIKE
ORGANISATSIOONIDE INFOLEHT NR. 9

JUUNI 1988

Loovtöötajad Valtus

ENSV loominguliitude ühispleenu-
mist oli möödunud veidi üle kuu,
kui «Ühistöö» reklaamis kunsti-
inimeste soovist lähtuvat kohtumist
Rapla rajooni eri paikades. 12. mail
koguneski Valtu rahvas koolisaali,
kus sai silm silma vastu istuda
loovintelligentsiga. Mida oli siis
üksteisele öelda praegusel rahvus-
liku taasärkamise ajal?

Külalised esindasid kunstnike ja
teatriliitu, muusikaühingut, kino-
komiteed, rahvaloomingumaja, kir-
jastust «Kunst», «Loomingu» toi-
metust, kunstiinstituuti ja keskkomitee kultuuriosakonda. Kohtu-
misele olid tulnud T. Koldits, T.
Pöder, A. Raud, O. Vare, A. Tolts,
A. Kalamees jt. Juhtimise võtsid
enese peale parteitöötajad.

Külalised tutvustasid lühidalt
end, toetades sejuures Toompeal
väljaõeldud mõtteid. Võis aimata,
et käimasolev kohtumine oli tuli-
jate poolt suuresti juhuslik ning
osaliselt pealesunnitudki. Näiteks
Anu Raud kunstiinstituudist kin-
nitas, et teda saadeti Rapla rajooni
mõisahooned vaatama, kuid ega tal

Rahvakontrolli pilguga

Täna tahame teile rääkida kol-
hoosi elust rahvakontrolli pilguga.

Valtu on tunnustatud rajoonis ja
vabariigis, kuid elada võiksime pal-
ju paremini. Lohakust ja käega-
löömist on palju. Üldkoosolekul lu-
bati tänavu 1. aprilliks remontida
väetiselao katus. Tegudeni aga po-
le jõutud. Katusel tuleb vahetada
umbes 20 plaati. Kevadel lattu sa-
danud vesi rikkus hulga väetist,
tekkinud puder korjati küll sae-
puru abil kokku, aga lahenduseks
pidada seda ei või.

Seemnemajandus pole korras. Ole-
me langenud tasemele, kus oma
majandi odra seemet, mida võime
külvata, on 24 tonni, ja seegi teine
klass. Ülejäänud odra ja kaera
seeme on mittekonditsionaalne ida-
nevuselt. Selline seeme eeldab, et

sellegi vastu pole midagi, et maa-
rahvaga kohtuda.

Üritus jätkus kohe küsimuste-
vastustega. Valtu inimestele aga
jäl arusaamatuks, mis vaimus jät-
kata, seepärast oli kolhoosi partei-
sekretäri tegemist, et maainimest
rääkima panna sellise presiidiumi
ees.

Kolhoosirahvast huvitasid mitmed
probleemid. Jäi kõlama mure eesti
rahva saatuse pärast ning asja-
tundlikkus praeguses ühiskondlik-
poliitilises situatsioonis. Küsimusi
esitati Rahvarinde, migratsiooni,
bürokratismi, koolireformi kohta.
Kahjuks polnud paljudele küsimus-
tele kompetentset vastajat. Et pääs-
ta külalisi piinlikust olukorrast,
tuli kõneainet suunata vähemolu-
liste probleemidele kinokunsti ja
muusikaühingu tegevuse valdkon-
nas.

Kohtumine lõppes paljude jaoks
pettumusega. Jäi tunne, et üritus
oli mõeldud vaid kui «soe käepigis-
tus» rahva ja parteitöötajate vahel.

ERVIN LAANVEE,
õpetaja

peame külvama suurema külvinor-
miga ja jätma ilma loomad.

Korda pole saatedokumentide vor-
mistamisel. Näiteks tuuakse farmi
kartul, kuid kogust ei tea zoo-
tehnikud ega farmijuhatajad. Heal
juhul saab kogus teatavaks alles
kuu lõpuks. Kumma lüpsifarmi juu-
res on jõusöödahiidlagunenud,
vajab kapitaalremonti. Kõigil on
siinua vaba juurdepääs — vihmal,
tuulel või vargal.

Need on esimesed probleemid,
mida anname rahvale ja asjaosa-
listele arutada. Tahame edaspidi
teid pidevalt informeerida meie
kolhoosi tegemiste pahupoolelt.

HARRY SMITT

Toimetusel: järgmises infolehes
avaldatakse juhtkonna seisukohad
rahvakontrolli ettepanekute suhtes.

Vestlus Poliitbüroo liikmega

Reedel, 27. mail oli majandis
palju elevust: oodati külla NLKP
Keskkomitee sekretäri, Poliitbüroo
liiget Nikolai Sljunki. Teda saat-
sid EKP Keskkomitee esimene sek-
retär Karl Vaino, Eesti NSV Mi-
nistrite Nõukogu esimees Bruno
Saul ja teised ametiisikud. Oli
plaanis näidata külalisele majandi
mitmeid tootmisobjekte, kuid sinna
ei jõutudki, sest põhjalik vestlus
külalise ja Tenno Teetsi vahel ku-
lutas täielikult ajalimiidi. Külaline
tundis üksikasjalikku huvi töökor-
raldusvormide ja põllumajandus-
saaduste tootmise, eriti aga tera-
viljakasvatuse võimaluste suuren-
damise vastu. Tenno Teets lubas
mõne aasta pärast toota Valtu mail
50 ts/ha, kui majandile antakse
häid ajakohaseid masinaid. Külali-
ne lubas seda. Lepiti kokku kor-
raldada õppekursioon Valgeve-
ne NSV Vitebski oblasti mõnesse
rajooni, et näha, kuidas saadakse
kõrgeid saake.

ENDEL MALTSAR

Piim 1. V

Tegelik ja baasiline lehma kohta
aasta algusest ja võrreldes möödu-
nud aastaga

E. Novozilova

	1815	1946	+586	+654
V. Männiku	1693	1870	+94	+70
H. Koor	1697	1819	+31	+22
E. Laineste	1568	1758	+75	+100
V. Kraam	1578	1721	-43	-15
M. Perun	1632	1714	+378	+354
G. Pöldme	1630	1702	+10	+31
A. Juganson	1460	1671	+201	+291
A. Kallaste	1457	1659	+137	+165
E. Vilistus	1463	1624	+213	+220
T. Laineste	1411	1593	+38	+60
E. Rand	1411	1591	+145	+169
E. Ammermann				
	1421	1524	-318	-334
U. Eplik	1413	1513	+168	+133
T. Ammermann				
	1393	1489	-69	-56
E. Ostašnikova				
	1397	1483	+312	+346
H. Saare	1371	1450	+448	+466
S. Öispuu	1314	1397	-27	-154

Tööjaotusega laudas

A. Bortnik	1615	1742	+273	+329
L. Jevremenko				
	1597	1724	+374	+433
M. Dederer	1560	1693	-79	-25
S. Puuorg	1372	1504	-73	-100
Ö. Raag	1292	1409	+18	+1
D. Ananjeva				
	1253	1408	+38	+49
J. Matijevskaja				
	1288	1378	+110	+127
M. Lember	1249	1362	+18	+32
H. Soomann	1259	1355	+131	+170
N. Malkevits	1259	1348	+162	+162
T. Tšaban	1240	1329	+155	+57
H. Enno	1158	1258	-23	-69

Esimene seeme mulda 4. mail

Iga kevad on oma nägu. Tänavune jääb meelde sellega, et vahepeal muutus ilm jälle talviseks. Sellega hilines külvi algus ligi kaks nädalat. Põllul võisime alustada alles 3. mail, seitsmendal sai esimene põld seemendatud. Kartuli-panekut alustasime 12. mail.

Esimest aastat liiguvad meie põldudel Valga EPTs valmistatud «Juku» külvikud. Nendega töötavad Kalju Laoväli ja Arvo Mürkhain.

VIKTOR LEPIK,
peaagronoom

Kuueaastased koolis

Kes pole ammu Valtu vana koolimaja peauksest sisse astunud, ei tunneks esialgu endisi ruume ära. Kohe koridorist vasakut kätt on avar tuba, kuhu sisenemisel tekib rahulik ja meeldiv meeleolu. On see tingitud ilusatest kardina-test, värvirõõmsatest kappidest, hoopis erilaadsetest laudadest või rohketest joonistustest seintel, kuid nii see on. Ainult tahvel ruumi esiseinas tunnistab, et tegemist on klassiruumiga. Siin õpivad kooli kuueaastased.

Esimene kuueaastaste klass Valtu koolis — need on 7 poissi ja 10 tüdrukut. Kool nagu kool ikka, aga midagi on teisiti ka. Tunnid algavad hommikul pool üheksa ja on 35 minutit pikad. Vahetund on 20 minutit ja pärast kolmandat tundi on tunniajaline vahetund õues, kuhu kuulub ka söömine. Õpitakse emakeelt, matemaatikat, II poolaastast ka vene keelt, kodulugu. Kui on olemas oma orav, kes käib aknast klassigi piilumas, ja metsas oma sipelgapesa, mida käiakse eri aastaegadel vaatamas, siis on muidugi suurem osa koduloo-undidest klassiruumist väljas. Veel on eraldi õppeainetena joonistamine, voolimine, meisterdamine, paberitöö, kehaline kasvatus ja muusikaõpetus. Et klassis on tublised laululapsi, näitab seegi, et rajooni lauluvõistlustel käisid Kersti Lumi ja Raido Tarkmeel, kusjuures Raido sai edasi II vooru.

Kui targaks on esimese aastaga saadud? Kevadeks peab oskama lugeda 120 tähte minutis ja nii see enamusel ka läheb. Matemaatikas nõutakse arvutamist 5 piires, kuid osatakse rohkemgi. Vene keeles on mängides selgeks saanud umbes 70 sõna. Lemmiktund on voolimine.

Õppimises on kõik lapsed olnud väga tragid ja püüdlid.

Kel ema või vanaema ootamas, saab pärast tunde koju, teistel jätkub päev veel kella viie-kuueni. Kella kahe paiku on lõunasöök ja

seejärel uinak. Siis jääb veel natuke aega mängida, sest ootavad nukud, autod, lauamängud. Kõige rohkem meeldib tegevus hüppe- nööri-dega, rõngaste ja pallidega.

Kui kool läbi, on ees matk ja loomaia külastamine ning siis — iga laps oma koju suvepuhkusele!

Kuidas möödus elu esimene töö- aasta noorel õpetajal Ebe Luigel?

«Aasta läks väga ruttu ja pakkus palju rõõmu. Kui hommikul kooli tulla ja lastele ainult otsa vaadata, läheb tuju heaks. Tööpäev on pika- võitu, kolmel päeval viie-kuueni. On vaja järgmine koolipäev ette valmistada, palju peab ise tegema õppevahendeid ja jaotusmaterjale erinevate võimete-ga lastele.

Elamistingimustga olen väga rahul ja üldse olen Valtus kodune- nud, võib-olla ka tänu rohketele kultuuriüritustele, mis on andnud võimaluse suhelda ja tutvuda. Al- gul oli küll hirm esimese tööaasta ees: ise nii noor, kuidas ma õpe- tan teiste lapsi ja milliseks kuju- nevad suhted lastevanematega. Kõik aga on läinud meelepärast, vanemad on mõistvad ja heataht- likud. Tore aasta oli.»

AINO KONTKAR

Marje Lemberit poja,
Tatjana ja Aare Kõrtsinid poja,
Anne ja Arne Ojasalu poja,
Piret ja Rein Tamme poja,
Ebbe Nõmmikut ja Tarmo Metti
poja,
Tiina Kraami ja Kalev Turut poja,
Erna ja Kalev Tohtu tütre,
Häldi ja Meelis Laurimaad tütre,
Nadežda ja Hannes Virmat tütre,
Küllü ja Aivar Põderit poja
sünni puhul.

Soovime, et lastest kasvaksid
tublid ja töökad inimesed.

*

AINO VIIRALU	60	16. V
HILDA REESEN	65	17. V
ROBERT LAANEMETS	85	27. V
ARNOLD SOOMANN	55	28. V
ILMAR KÄRNER	55	31. V
ELLA TIITSO	70	5. VI
LAINA LAURIMAA	50	18. VI
IVAN ALEKSANDROV	50	21. VI
HILDA SINISALU	75	26. VI
VAIKE SCHMIDT	60	4. VII
ENN HAAS	50	5. VII
VILMA LEPIKULT	60	11. VII
JAAGUP LUMI	50	15. VII
HERMILDE HEKLES	70	17. VII
MIRALDA LAIAPEA	70	2. VII
PRIIDIK HURMA	85	24. VII
VIKTOR DEDERER	55	27. VII

Kõiksugu rahadest ja muustki

«Kõiksugu rahasid neile maks- takse, poes ostavad toidu teiste eest ära, tööinimesed...» Need on ühe Valtu pensionäri sõnad.

Saite aru? Jutt on noortest ema- dest, kes kodus puhkavad ja töö- inimeste eest poes kauba ära osta- vad. «Teiste eest» käib kaupa ära ostmas meie poes 4—5 noort mam- mat, ülejäänud 40—50 ema, kel oleks ka õigus selle tõendiga ette minna, seisavad järjekorras ja peavad lu- gu teiste inimeste ajast.

Olen 30 aastat näinud, kuidas suitsupaki või õllepudeli pärast küll järjekorda seisma ei jääda. Kui kodus laps haige ja isal tähtis riigitöö teha, siis on ju loomulik, et ema piimapudeli või kohupiima- paki ilma järjekorrata ostab. Eks neid kordi ole veel küll, kus ema järjekorras seista ei saa ja siis poleks vaja ette minnes piinlikkust tunda. Aga olen meie poes näinud ka olukordi, kus ette minejal peaks häbi olema. Nii et ematõen- dit tuleks kasutada ikka südame- tunnustuse järgi.

Aga muidu on maapood võrratu, eriti kodus olijale. Maapoes on kõik omavahel tuttavad, käib arutelu uue kauba üle, kuuled mõnd head nippi või toiduretsepti, külaaudi- seid või ajab mõni niisama käo- jaani. Juhtub olema ilm pilves või tuju paha, vahetad müüjaga ikka mõne lause. Kui olin aastaid las- tega kodus, oli poes käimine nagu rahva hulka minemine.

«Kõiksugu rahadest» on jutt rääkimata: 10 kuud makstakse 35 rubla. On veel sünnitoetus 1.—3. lapsele 100 rbl. Järgmised on oda- vamad. Kui peres on 4 last, siis makstakse neli aastat 4 rubla kuus. Ongi kõik, rohkem ei kuku kuskilt kopikatki. 35 rubla saamise ajal lubatakse nüüd töö käia, kuid sel ajal haiguslehte välja ei maks- ta. Kui see mamma 3 aastat töö käiks (nii kaua on kodus) 120- rublase kuupalgaga, oleks tal «Sa- pika» raha koos. Nii et iga laps läheb auto maksma. Eks emad tea, mitu autot neil lasteaija ja kooli vahet veereb. Too ema, kellele loo alguse repliik oli määratud, ei saa nendest kõiksugu rahadest enam midagi. Nii et raha pärast kades- tada pole mõtet. Kuid iga laps üksahaaval ja eraldi on kadesta- mist väärt. Eks nende pärast see lärmgi.

EHA OSTAŠNIKOVA

KEHTNA MAJANDKONNA MÄNGUD

on seekord Valtus 11. juunil algu- sega kell 10. Päeva jooksul spordi- võistlused ja loterii, õhtul kontsert ja jalakeerutus.

Võrkpall

23. ja 24. aprillil peeti Võrumaal Eesti kolhooside XXXIII suvespartakiaadi mängud. Meiega ühte alagruppi oli registreeritud 11 meeskonda ja 8 naiskonda. Meil mängisid Malle Paugus, Marge Olju, Olga Taling, Anne Archipov, Kulla Lembit, Ulvi Illupmägi ja Maie Enni. Võitsime ja mängime edasi finaalis 17.—19. juunini Viljandis. Meeskondade alagrupp oli väga tugev. Valtu jäi jagama 4.—6. kohta.

Paarismängudes tulid rajooni meistriteks Kalju Kalda ja Andres Treksler. Pronksmedalile võitlesid end Riho Aun ja Viktor Lepik.

Pärast uue võimla valmimist korraldas Märjamaa EPT kehakultuurikollektiiv võistluse EPT karikatele. Peale Valtu olid kutsutud veel Põltsamaa EPT ja Hiiumaa. Meie naiskond tõi aastaks kaasa karika. Mehed pidid leppima tagasihoidlikuma kohaga. Turniiri parimateks tunnustati meilt Kulla Lembit ja Riho Aun.

Laskmine

Võitis traktoristide-aiandi võistkond 436 silmaga. Järgnesid autojuhid-loomakasvatavad 413 ja ehitajad-õpetajad 402 silmaga. Sirkka Lasner saavutas võistluste parima tulemuse 94 silmaga. Malle Paugus oli 88 silmaga teine ja Marge Olju kolmas. Meestest lasid võrdselt 91 silma Kalju Kalda ja Tiit Volmsen. 3.—4. kohta jäid jagama Jaan Pihlap ja Aare Leinberg 90 silmaga. Brigaadide võistlust juhivad autojuhid-farmid 7 punktiga. Järgnevad ehitajad-õpetajad 6 ja traktoristid-taimekasvatavad 5 punktiga.

Kabe

Traditsiooniline võistlus «Valtu vanker» peeti 30. aprillil. «Vanker» veereb rajoonis juba 1971. aastast. Viimati oli auhind kodus 1984. aastal. Seekord võitsid Märjamaa EPT kabetajad. Teiseks tuli Järvakandi Tehaste võistkond ja kolmandaks Rapla kooperatiiv. Ise pidime leppima viimase (kuuenda) kohaga, kaotades viiendaks jäänud Kärule poole punktiga. Enam punkte meie võistkonnas kogus Mati Parve, kes mängis VIII laual ja tuli sellel laual võitjaks. VI laual olid võidukad Valter Nõmmik ja Tõnu Teder (mängisid ühel laual). Hea punktisumma said veel Endel Maltzar ja Tarmo Mett.

Loodan, et võistkondade komplekteerimisel kõik aktiivselt kaasa löövad. Pidagem meeles, et spordiga tegelemine ei ole aja raiskamine, vaid oma keha ja vaimu kaastamine.

MAIE ENNI,
spordimetoodik

Olgem ettevaatlikud tulega!

Inimesed on muutunud teotahtelisteks: talvel kogunenud üleaurusest tahetakse lahti saada põletamise teel. Põletavad täiskasvanud ja inimesehakatised, ametimehed ja niisama mehed. Põletatakse ka seda, mida ei tohi, näiteks prügimäge või pöuhunnikut — peaasi, et ajaks suitsu.

On saabumas ohtlik periood. Mai oli looduskaitsekuu. Kaitskem siis ka loodust põletajate eest! Arvata-vasti teatakse, et kulu põletades hävitatakse kõik elav sellelt pinnalt. Niisuguseid looduserüüstajaid on õnneks vähe ja see teeb tõsiselt rõõmu.

Tuleoht suureneb suve saabudes. Ohtlikuks saab iga põlev koni või kustutamata tikuots. Kui tekib vajadus jäätmeid põletada, siis täitkem eeskirju. Feame valima õige koha ja ilma, organiseerima valve ning registreerima aja ja koha tule-õnnetes. Kõik!

Loodan, et selle nõuande võtavad teadmiseks ametimehed, kel tiku- toos taskus. Kõlbaks meelde jätta,

et ainult tuletõrjeauto väljasõit maksab 150 rbl. + kahjutasu ja trahv. Järelikult polegi tulega hooletu ümberkäimine nii odav lõbu.

1988 on kuulutatud eramajade tihendatud kontrolli aastaks. Valtu territooriumil on vaadatud 39 majavaldu. Neist tinglikult korrasolevaiks võiks lugeda üksikuid. Väga palju on elektrijuhtmetiku vigu. Kadugu lahtised ning isoleerimata ühendused kütinides, laudades, pirnid olgu armatuuriga kaetud! Hoides elektrisüsteeme korras, hoiame ära tulekahju.

Pooleli on ametiruumide ja tootmishoonete ülevaatus. Väga korratu mulje jättis inglise garaaz-töökoda (risustatud, must, tuleohtlik praht jne.). Palju parem polnud kord ka Valtu garaazis. Loomapidamisruumides leiti ainult pisipuudusi.

Esitan üleskutse: kõrvaldada tuletõrjealased puudused ja täita ohutuseeskirju. Siis peletame punase kuke Valtu mailt.

JÜRI LINNAS

Kodukandi radadel 2.

(Algus aprilli infolehes)

Ent heitkem nüüd põgus pilk peahoone ümbritsevale, Keila jõe kaldaterrassidele orienteeritud pargile. Veel möödunud sajandi keskpaigas ei läbinud Juuru—Hõreda tee mõisaõue, vaid läks lääne poolt parki üle Keila jõe. Mõisaõue võis pääseda nii põhja kui lõuna poolt läbi kõrgete raudväravate, mis õhtuti sümboliseerisid lukustati. Parki läbiva jõe saartel võis omal ajal nautida elegantseid paviljone, sillakesi ja veepeegeldusi loovaid laiavõralsi puudegrupe. Läbi raudväravate jõuti veskisillale, edasi tehti peatus härrastemaja ees ning taas teele asudes mööduti kaaristega aidahoone- test, tööhobuste tallidest, et jällegi läbi väravate jõuda mõisa piirimaile ning võtta nüüd ette 3—4 km pikk teekond kas naabermõisa Maidlisse või kihelkonna keskusse Juuru.

Mõisast veidi üle kilomeetri lõunas asuvat Staalide perekonna matusepaika tuntakse rahvasuus Häälimäena (ka Jaalimägi). Selle kohta liigub legende. Üks neist pajatab, et Häälimäele olevat maetud kaks Krimmi sõjas võidelnud kindralit. Neist ühele olevat kirstu kuldmõök kaasa pandud. Seda hinnalist varandust käinud vanasti mitmed julged mehed otsimas. Nad kangutanud kalme katvad rasked marmorplaadid kõrvale ja kaevanud hauad lahti, kuid mõõka polevat keegi kätte saanud.

Teise variandi järgi olevat Häälimäe hauad täis kuldraha või peituvat seal rahapada, mis vanasti pi-

medatel öödel salapärase leegiga riisujaid hirmutanud. Veel liigub rahvasuus jutt salapärasest maa-alusest käigust, mis pidavat algama mõisast ja minema Häälimäele paruni haua juurde.

Matusepaiga täpse rajamisaja kohta puuduvad teated, ka huaatähised on lõhutud ja suured marmorplaadid laiali tassitud. Oletata- valt rajati matusepaik 18. sajandil, kui Staalide suguvõsa asus Ingliste mõisa. 1842. aastast oli mõis pikka- deks aastateks rendile antud.

Kõigepealt endisele Hõreda ja Pae mõisa rentnikule Carl von Pillarile, kes seda majandas paar aastat ja tasus omanikule 3000 rubla aastas. 1844 oli mõisal juba uus rentnik, Hõreda parun Georg von Stackelberg. Tolleaegne mõisaomanik C. von Staal ei saanud ise mõisa majandada, sest oli riigiteenistuse tõttu sunnitud eemal viibima. Alles 1882 võttis üks perekonna liige, Rudolf von Staal, mõisa juhtimise üle ja tegi seda Oktoobrirevolutsiooni- ni.

Ingliste oli suurim eramõis Juuru kihelkonnas. 1840 kuulus mõisale 41 renditalu ja 38 popsikohta, kuid juba 1888 ulatus popsikohtade arv kuuekümmeni. Väärab märkimist, et ingliste talud olid suuremad kui kihelkonna teistes valdades. Ingliste mõisa valdused ulatusid lõunas kuni Kädvani. Lau ja Paluküla olid suured rahvarohked külad ja rahuldasid täielikult mõisa vajadused töö- jõu järele.

AARE HINDREMÄE
(Järgneb)

Kolhoosi algusaastad

1949. aasta aprillis peeti Kumma külas Uuljüril kolhoosi asutamiskosolek. Majandi nimeks sai «Ühendus» ja esimeheks Jaan Paik. Raamatupidajaks hakkas Elli Laurimaa-Tarkmeel. Kontor asus Uuljüril. Ühistati loomad. Sigala oli Uuljüril ja hiljem, kui pörsaid juurde tuli, ka Tullil. Karjalaudad asusid Uuetalus, Kiiul ja Raudhansul. Noorloomadele leiti koht Toomil, vasikatele Niidrel, hobustele Pohlal.

Töö algas farmides ja põllul. Sõnnik veeti hobustega ja laotati käsitsi. Käsitsi pandi kartul maha ja nopiti sügisel hobumasinatega järelt. Üks aasta aeti vagusid veel enne jaanipäeva, kinni aeti pärast jaani, kuid sügiseks kasvas ilus kartul. Üks sügis venis võtmise lõpp novembrisse. Maa oli juba valge ja lahtiaetud vaod mustad, kuid kartul olnud ilus — harvalt pandud ja suureks kasvanud, oli jõud hästi võtta.

Inimesed tegid tööd ilma nurisemata ja laisklemata hoole ning armastusega, nagu eluag õpitud ja tehtud. Keegi ei küsinud, mis ta selle töö eest saab. Oli nagu lootus, et kui ikka kolhoos midagi saab, ega siis kolhoosnikki päris ilma jää.

Heinamaale minnes võeti vikat, hang ja reha selga, lõunaks leib ka kaasa ja käidi mõnikord üsna kaugel, näiteks Nurme külast Kiilamaa heinamaal. Olid ka hobuniidumasinad ja loorehad. Kui vihma-pilv tulemas ja kuiv loog maas, ei jooksnud keegi kella järgi lõunale või õhtule.

Meie hulgast lahkunud

LEIDA KÖRTSINI	11. II 88
ANNA AAV	14. III 88
MARIE HINDREMÄE	21. III 88
ADEELE NIINSALU	3. IV 88
VIKTOR ŠASKO	9. IV 88
LEENA PAJUSAAR	29. IV 88
ALIDE TUBERIK	11. V 88

Kolhoosi juhatus ja ühiskondlikud organisatsioonid avaldavad kaastunnet lahkunute omastele.

Valtus oli algul 5 kolhoosi: «Ühendus», Nurme, «Lembitu», «Kevade» ja Valtu. Saime mõne auto ja traktorijaamast traktoreid tööle. Karjalaudas aga tehti kõik käsitsi: lüpsiti, söödeti, joodeti. Sõnnik viidi välja käruga, algul mõnes laudas isegi hargi või kühvliga. Oli karjanaisi, kes käisid juurvilja rohimas, sügisel üles võtmas ja hobusega lauta lehmadele toomas. Piim viidi meiereisse hobusega.

Emistele anti kilo jahu päeva peale ja sellest pidid söönuks saama ka pörsad kahe kuu vanuseni. Kevadeks oli juba palju võõrde-pörsaid. Need viidi õueaedadesse ja seal nad kasvasid, kuni algasid sügisesed külmad. Suuremad läksid peekoniks, väiksemad kesikute lauta, kui ruumi oli. Kevadel, kui kartuleid jätkus ainult pörsastele, oli seatlataja enda mure, mida neile peale kilo jahu süüa anda. Lõssi toodi niipalju, kui seda tuua oli. Väiksed pörsad said täispiima. Kui rohi tärkas, sai seda niidetud ja käsiehklimasinaga, hiljem elektrimasinaga hekseldatud, päris algul veel kirvega katki raiutud.

Juhtus ka seda, et kui oli elekter, ei olnud masinarihma, ja kui oli rihm, ei olnud elektrit ning ikka tuli käsitsi ringi ajada. Hekseldatud rohi sai segatud vee ja jahuga, soola ka natuke, 2 ämbrit kaelkookudega selga ja mööda õueaedu sigadele ette viima. Suvel niideti ristikupõllult lisa. Hiljem kasvatati lutserni, siis polnud enam toidunappust ja sai ka talveks head heinajahu, mida sead hästi sõid. Talvel oli ikka kartuleid heinajahu hulka panna. Vanad sead sõid heinajahu ka siis, kui seal peale vee ja peotäie jahu muud polnudki. Emistel olid seljad teravad ja kõhud jämedad.

Pörsaid oli rohkem kui kolhoosil vaja, neid käidi hobusega Rapla turul müümas. «Tee Kommunismile» kolhoosi ajal olid mitmes laudas poegivad emised. Kõik naised olid tublid, kes sigalates töötasid.

Peamine sissetulek saadi sigadest. Kui meile tuli tubli zootehnik Johannes Saia, siis hakkasid ka lehmad tulu andma. Moskva põllumajandusnäituselt sai kolhoos seakasvatuse eest preemiaks tööauto ja «villise». Talitajad said raadio, õmblusmasina ja muud.

Kolhoosi väljaminekud jäid siis vähemaks, kui traktorijaama tööd lõpetati ja masinad kolhoosile müüdi. Traktorijaam tegi tööd vilja eest, mis hinnati odavalt, oma loomadele jäi väga vähe. Ega muidu lehmad kevadeks ära nõrkenud ja mõnikord siga paistetanud pörsaid sünnitanud.

EMILIE LAANEMETS,
pensionär
(Järgneb)

Tsiviilkaitse õppusel saime hindeks 3,64

23.—25. märtsini olid tsiviilkaitse kompleksõppused, millele eelnes kompleksrevideerimine. Kontrolliti ka Valtut. Brigaadis oli 14 polkovnikut, tõlk ja Moskva vaatleja. Uskudes rajooni staažikamate tsiviilkaitsetöötajate sõnu, oli seekordne kontroll põhjalikum kui kunagi varem. Hinnati 5 palli süsteemis, tabelis hinnete kohti 16. Valtu kontrollinud brigaad pani 12 nelja ja 4 rahuldavat. Keskmiseks hindeks kujunes 3,64 ehk kõva koolipoisi 3. Olgu mainitud, et hinnet 5 ei kasutatud õppuste käigus kordagi.

Rajooni parimateks tunnistati Rapla EPT, Kehtna NST, Järvakandi ja Valtu kolhoos. Neile kuulub meie vabariigi tsiviilkaitsestaabi ja valitsuse esindajate kiitus. Erilise tähelepanu osaliseks said Valtu õppegrupid Urmas Lälli ja Vallo Schmidt juhendamisel. Sellist kiitust teistele ei jagatud. Ühinen rajoonistaabi kokkuvõtete-ga: «Tublid tüdrukud ja poisid siin Valtu mail. Siiras tänu kõigile, kes suhtusid antud ülesandesse täie tõsidusega!»

Ei saa mööda minna ka puudustest. Avastatud ebakohad kuuluvad varustusteenistuse, laomajanduse ja energeetika valdkonda. On lohakust, käegalöömist ja päris vastutustundetust. Loodan, et elu nõue paneb ka need mehed tõsisemalt mõtlema. Ei või lubada, et mõni «isiksus» rikub tugeva kollektiivi maine ja veel enam kollektiivse töötulemuse.

Valtulased on harjunud eduka esinemisega ükskõik millisel alal, seda ka tsiviilkaitse. Arvestades kogu rajooni kiiret kvalitatiivset arengut sel alal, peame ühiselt kõvasti pingutama. Kolm plussiga ei anna rahuloluks põhjust, oleme suutelised enamaks. Puudusi ja ebakohti on küllaga. Et neist vabaneda, on vaja kogu meie kollektiivi kaasalöömist, et püsida eesrindlike majandite hulgas ka tsiviilkaitseks.

Loodan, et eespool kirjeldatuga ühinevad objekti ülem ja ka juhatus, kes peaks vastavalt teenetele jagama kiitust eesrindlastele ja nuhtlema vastutustundetuid.

JÜRI LINNAS,
objekti tsiviilkaitsestaabi ülem

Vastutav toimetaja ENDEL MALTSAR

Valtu kolhoosi infoleht. Toimetus: 203500 Rapla rajoon, Rapla sidesõlm, telefon 62 621. Trükiarv 600. Tasuta. Tellimuse nr. 2064. Maht 0,5 trükipoognat. Rapla Trükikoda. Rapla, Kalda 2.